

ФІНАНСИ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Фінанси” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціальності 051 “Економіка”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фінансові відносини, що виникають на різних рівнях економічної системи між державою, юридичними та фізичними особами.

Міждисциплінарні зв’язки: Окремі елементи змістовного наповнення навчальної дисципліни «Фінанси» розглядалися попередньо при вивченні навчальних дисциплін: «Економічна теорія», «Національна економіка», «Соціальна економіка».

Одночасно з навчальною дисципліною «Фінанси» окремі її елементи вивчаються в межах навчальної дисципліни «Міжнародна економіка».

Знання набуті під час вивчення навчальної дисципліни «Фінанси» можуть бути використані при вивченні наступних навчальних дисциплін: «Організація та планування діяльності підприємства», «Біржова справа», «Сталий розвиток сільських територій».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни “Фінанси”: виробити у студентів глибоке усвідомлення економічної природи та суті фінансів, їх об’єктивної необхідності тенденцій розвитку фінансових відносин та їх особливостей у сфері державних фінансів, міжнародних фінансів, фінансів господарських одиниць. Навчити вирішувати проблеми теорії та практики розбудови фінансової політики держави.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни “Фінанси”: вивчення студентами системи фінансово-кредитних відносин у взаємозв’язку з економічним механізмом функціонування виробництва в умовах, складових фінансової системи держави, форм і видів фінансових ресурсів, фінансової політики і науки, фінансового механізму, бюджету, податків, управління фінансами, фінансового ринку і фінансового контролю.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

фахові:

Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.

Розуміння особливостей поведінки суб'єктів господарювання, їх інтересів та потреб в економічній системі.

Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави

Здатність з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати вплив національної економіки на діяльність суб'єктів господарювання.

1.4. Програмні результати навчання:

Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами.

Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Розуміти та самостійно формувати зміст, структуру і висновки наукових та аналітичних текстів з економіки.

Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ. ФІНАНСОВІ КАТЕГОРІЇ

Предмет фінансової науки. Мета фінансової науки. Методи пізнання фінансового життя. Предмет та метод курсу «Фінанси».

Сутність фінансів. Причина появи фінансів. Фінанси як економічна та історична категорія. Ознаки фінансів як економічної категорії.

Призначення фінансів. Функції фінансів. Об'єкти та суб'єкти розподілу у фінансах. Форми фінансового контролю.

Сутність категорії «фінансова система». Фінансова система за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансової системи. Принципи побудови фінансової системи. Органи управління та фінансові інститути.

Тема 2. ГЕНЕЗИС І ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСІВ

Точки зору на походження терміну «фінанси». Передумови виникнення фінансів. Причини появи фінансів.

Обставини виникнення фінансів як історичної категорії. Фінанси в докапіталістичних цивілізаціях. Фінанси в державах стародавнього Сходу.

Особливості історичного розвитку Київської Русі. Фінансова система та фінансові відносини Київської Русі. Основні складові доходів та видатків князівської казни.

Особливості фінансів України в складі СРСР: органи управління, особливості фінансового механізму.

Тема 3. ФІНАНСОВЕ ПРАВО І ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА

Поняття фінансового права. Предмет фінансового права та його ознаки. Метод правового регулювання в фінансовому праві.

Система фінансового права. Зміст загальної та особливої частин фінансового права. Основні галузі фінансового права та їх особливості.

Джерела фінансового права та фінансове законодавство. Фінансово-правові акти та їх класифікація.

Фінансова політика: сутність та завдання. Основні положення наукових концепцій. Основні складові та напрямки фінансової політики.

Фінансовий механізм: сутність, призначення, характеристика та складові елементи. Фінансове планування та його методи. Фінансове регулювання.

Тема 4. ПОДАТКИ. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Економічна сутність податків і зборів. Податки як економічна та історична категорія. Суспільний зміст та матеріальна основа податків.

Історія виникнення та сучасний стан оподаткування. Історичні періоди розвитку теорії податків та оподаткування. Періоди розвитку податкової системи.

Класифікація податків і зборів. Функції податків та їх характеристика.

Податкова система України: сутність, нормативне регулювання. Принципи побудови системи оподаткування. Елементи системи оподаткування.

Податкова політика України. Основні завдання податкової політики. Типи податкової політики та принципи.

Шляхи реформування системи оподаткування в Україні. Непряме та пряме оподаткування підприємств. Характеристика податків.

Тема 5. БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Особливості бюджету як економічної категорії. Суспільне призначення та функції бюджету. Бюджетний механізм.

Сутність бюджетної системи. Особливості її побудови. Бюджетний устрій. Складові бюджетної системи України. Поняття зведеного бюджету. Принципи бюджетної системи України.

Сутність бюджетного процесу. Учасники та стадії бюджетного процесу. Бюджетне планування, його завдання та процедура. Касове виконання бюджету.

Державні доходи і видатки бюджету. Джерела та класифікація доходів бюджету. Класифікація та характеристика видатків бюджету.

Тема 6. СТРАХУВАННЯ. СТРАХОВИЙ РИНОК

Соціально-економічна сутність страхування, його необхідність і значення в сучасному суспільстві.

Характеристика функцій і класифікація страхування. Форми і методи страхового захисту, система страхових фондів.

Страховий ринок України, його організаційна структура і перспективи розвитку. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні.

Характеристика основних видів страхових відносин в економіці України в сучасних умовах.

Страхові ризики і методи їх оцінки. Страхові випадки і їх призначення в системі страхування.

Тема 7. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Сутність фінансового ринку та економічні передумови його функціонування в сучасних умовах.

Класифікація фінансового ринку і характеристика його окремих видів.

Види цінних паперів і основні їх ознаки. Характеристика цінних паперів.

Організація, основні функції фондових бірж і перспективи їх розвитку в Україні. Організація і порядок роботи фондових бірж.

Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 8. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Значення фінансів господарюючих суб'єктів. Сутність і функції фінансів підприємств як господарюючих суб'єктів, їх функції та основи організації.

Фінансові ресурси підприємств. Класифікація фінансових ресурсів. Організація фінансової роботи і управління фінансами на підприємствах.

Економічна характеристика джерел грошових надходжень підприємств і їх значення у формуванні фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів.

Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) виробничих підприємств і підприємств сфери обігу та її використання. Економічний зміст прибутку. Порядок розподілу прибутку.

Фінансова робота та її основні завдання. Складові фінансової роботи. Фінансовий механізм підприємства як умова ефективності фінансової роботи. Фінансова служба підприємства. Завдання та функції фінансової служби.

Особливості фінансових відносин на підприємствах різних форм власності.

Тема 9. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Характеристика сутності фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин держави і господарюючих суб'єктів з зарубіжними країнами. Валютне регулювання зовнішньоекономічних зв'язків. Валютний курс і конвертованість національної валюти України. Валютні ринки і фінансовий механізм здійснення валютних операцій.

Міжнародні організації та їх фінансові фонди. Міжнародні фінансові інституції.

Міжнародний фінансовий ринок: його об'єктивна основа та призначення. Складові міжнародного фінансового ринку.

Діяльність української міжбанківської валютної біржі. Організація і порядок роботи біржового валютного ринку. Котирування іноземних валют. Валютні операції. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Єдиний митний тариф. Митний контроль і митне оподаткування на території спеціальних економічних зон. Митна політика України.

Тема 10. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Сутність фінансового менеджменту. Мета та функції фінансового менеджменту. Інформаційна база управлінських рішень. Інструменти фінансового менеджменту. Вартість та структура капіталу. Оптимальна структура капіталу.

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.11 р. № 2542-III. Українська Інвестиційна Газета. Нормативна база. 2011. 50 с.
2. Іжевський П. Г. Фінанси. Навчальний посібник./ П. Г. Іжевський, О. В. Кошонько. - Львів: «Магнолія 2006», 2013. 373 с.
3. Карлін М.І. Фінансові системи країн Західної Європи : навч. посіб.- К.: Видавничий центр «Академія». 2009. 320 с.
4. Кремень О.І. Фінанси: Навчальний посібник. К., 2010. 447 с
5. Податковий кодекс України [від 2 грудня 2010 р. №2755-VI]. Вісник податкової служби України. 2010. № 46. С. 2-232.
6. Журавльова І. В., Гаврильченко О. В., Полтініна О. П. Фінанси : навчальний посібник [Електронний ресурс]. За заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.
7. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І. С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.

8. Фінанси. Підручник За ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 720 с.
9. Фінанси : підручник. За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. 2-ге вид. переробл. і доповн. К. : Знання, 2012. 687 с.
10. Крутова А.С., Близнюк О.П., Лачкова Л.І. Фінанси: Навчальний посібник. Х.: Видавництво «Лідер», 2013. 560 с.
11. Фінанси: Навчальний посібник в 2-х частинах. [Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. Баранової В.Г. Одеса: Атлант, 2015. ч.1. 344с.
12. Фінанси [Текст]: навчальний посібник. За заг. ред. А.С. Меглаперідзе. К.: Центр учбової літератури, 2013. 419 с.
13. Фінанси зарубіжних країн: навчальний посібник. [Кізима Т. О., Кравчук Н. Я., Горин В. П. та ін.]; за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 287 с.
14. Чуй І. Р., Сороківська М. В. Фінанси : навч. посібник. Львів, вид-во ЛКА, 2015. 284 с.